

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.013.05.2016
P/16/100

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/100 - Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie.
Kontroler	Maciej Mikulski, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LSZ/47/2016 z dnia 30 czerwca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Sławno ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sylwester Kupczyk - Nadleśniczy od 26.02.2010 r. (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna²

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że w latach 2013-2015³ podejmowane przez Nadleśnictwo Sławno działania z zakresu odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych były celowe i skuteczne.

Nadleśnictwo realizując zadania określone w Planach Urządzenia Lasu⁴ prowadziło stałą profilaktykę i monitoring zagrożeń oraz podejmowało działania ochronne eliminując lub ograniczając zasięg występujących zagrożeń. Środki wydatkowano oszczędnie, a wybór wykonawców zadań dokonano przy zachowaniu zasady uczciwej konkurencji oraz równego traktowania. W Nadleśnictwie prawidłowo ewidencjonowano koszty oraz rzetelnie prowadzono sprawozdawczość. W celu realizacji zadań Nadleśnictwo nie korzystało ze środków PROW, pozyskując dofinansowanie z Funduszu Leśnego lub realizując zadania ze środków własnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie i realizacja przedsięwzięć w zakresie odtwarzania potencjału produkcji leśnej oraz przeciwdziałania występowaniu nowych katastrof.

Opis stanu faktycznego

1.1. Nadleśnictwo Sławno położone jest w województwach zachodniopomorskim i pomorskim, na terenie ośmiu gmin: Miasto Darłowo, Miasto Sławno oraz gminy Darłowo, Malechowo, Postomino, Sławno (powiat sławieński) oraz gminy Kobylnica i Kępice (powiat słupski). Na dzień 31.12.2015 r. zasięg terytorialny Nadleśnictwa wynosił 82.350 ha, zaś powierzchnia gruntów Skarbu Państwa będąca w zarządzie

¹ Dalej: „Nadleśnictwo”.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Rok 2016 do czasu zakończenia czynności kontrolnych oraz lata wcześniejsze w zakresie zdarzeń i danych niezbędnych do dokonania ocen.

⁴ Dalej: PUL

Nadleśnictwa wynosiła 24.807,7 ha, w tym powierzchnia lasów 23.514,5 ha. Nadleśnictwo podzielono organizacyjnie na 16 leśnictw (leżących w trzech obrębach leśnych)⁵ oraz gospodarstwo szkółkarsko-nasienne.

Lesistość w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa wynosiła 28,55%. Na koniec 2015 r. zapas grubizny na pniu⁶ wynosił 5.066,6 tys. m³, a w stosunku do końca 2012 r. odnotowano niewielki spadek miąższości drzewostanów o 134,5 tys. m³, tj. o 2,65%. Dominującymi gatunkami drzew były drzewa iglaste (65% powierzchni lasu), a wśród nich sosna (50,0% powierzchni lasów i 52,5% miąższości drzewostanów) oraz świerk pospolity (11,36% powierzchni lasów i 12,59% miąższości drzewostanów)⁷.

(dowód: akta kontroli str. 6-8, 86-105, 165)

Rachunek zysków i strat Nadleśnictwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia roku 2013, 2014 i 2015, wykazywał zysk netto w wysokości odpowiednio: 1.936 tys. zł, 2.728,3 tys. zł i 962,2 tys. zł, na co wpływ miały:

- osiągnięte przychody, które wyniosły odpowiednio: 29.045,1 tys. zł, 32.788 tys. zł i 32.621,6 tys. zł,
- ponoszone koszty, które wyniosły odpowiednio: 27.065 tys. zł, 30.011,5 tys. zł i 31.605,7 tys. zł.

W latach 2013-2015 wysokość obowiązkowego odpisu podstawowego Nadleśnictwa na Fundusz Leśny wyniosła 4.463 tys. zł w 2013 r., 6.471,7 tys. zł w 2014 r. i 6.049,6 tys. zł w 2015 r., przy jednoczesnym występowaniu dopłat z tego funduszu, z tytułu wyrównywania niedoborów środków finansowych, w wysokości odpowiednio: 35,5 tys. zł, 72,8 tys. zł i 53,6 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 6-8, 186-191)

1.2. W zinwentaryzowanych przez Nadleśnictwo w latach 2013-2015 czynnikach, mogących spowodować niekorzystne zjawiska i zmiany w stanie zdrowotnym lasów oraz jego uszkodzenia dominowały czynniki biotyczne, takie jak:

- a) szkodniki owadzie⁸ - występowanie zinwentaryzowano na powierzchni: 1.382,23 ha⁹ (2013 r.), 254,42 ha¹⁰ (2014 r.), 85,6 ha¹¹ (2015 r.),
- b) jeleniowate – odpowiednio: 96,64 ha, 67,4 ha i 51,09 ha, powierzchnia ta ulegała zmniejszeniu w badanym okresie z 0,41% do 0,22% powierzchni lasów;
- c) dziki i gryzonie – na powierzchni 5,63 ha w 2013 r. i 0,08 ha w 2015 r.,
- d) grzyby patogeniczne – na powierzchni 12,99 ha¹² (2013 r.), 61,21 ha¹³ (2014 r.) oraz 0,35 ha¹⁴ w 2015 r.

Spośród zinwentaryzowanych w latach 2013-2015 przez Nadleśnictwo szkodliwych czynników abiotycznych wystąpiły głównie:

- wiatr - złomy i wywroty na powierzchni: 15,7 ha, 0,59 ha i 5,09 ha w 2015 r.,
- niskie i wysokie temperatury, występujące na powierzchni 26,14 ha w 2013 r., i 0,1 ha w 2015 r. (nie spowodowały one jednak trwałych szkód w postaci wypadów

⁵ Stary Kraków, Nowy Kraków oraz Żukowo.

⁶ Łączna miąższość (objętość) wszystkich drzew żywych na obszarze Nadleśnictwa o pierśnicy powyżej 7 cm (w korze).

⁷ Wśród drzew liściastych dominowały buk zwyczajny oraz brzoza brodawkowata (odpowiednio 15,57% i 9,02% powierzchni lasów oraz 14,98% i 7,68% miąższości drzewostanów).

⁸ W 2013 r. stosowano inwentaryzację uszkodzeń polegającą na ewidencji powierzchni całych wydzieli, na których występowały pojedyncze sztuki zainfekowane przez kornika drukarza, w latach 2014-2015 zmieniono metodykę inwentaryzacji i ewidencjonowano tylko powierzchniowe wydzielanie się posuszu.

⁹ Kornik drukarz – 1.210,72 ha, pędzik przedzimek – 169,95 ha, chrabąszczowate – 1,56 ha.

¹⁰ Pędzik przedzimek – 189,51 ha, kornik drukarz – 58,53 ha, krytoryjek olchowiec – 4,82 ha, chrabąszczowate – 1,56 ha.

¹¹ Kornik drukarz – 32,19 ha, pędzik przedzimek – 32,15 ha, brudnica mniszka – 19,71 ha, chrabąszczowate – 1,14 ha, paciornica bukowa – 0,41 ha.

¹² Huba korzeni – 11,52 ha, osutki sosny – 1,16 ha, pasożytnicza zgorzel siewek - 0,31 ha.

¹³ Huba korzeni – 57,92 ha, mączniak dębu – 1,7 ha, osutki sosny i modrzewia – 0,78 ha, pasożytnicza zgorzel siewek - 0,81 ha.

¹⁴ Huba korzeni.

czy obumierania drzew, a tylko uszkodzenia pączków, skutkujące częściowym opóźnieniem wzrostu i rozwoju drzewek),

- zakłócenia stosunków wodnych, wywołujące głównie w 2013 r. okresowe podtopienia drzewostanów na powierzchni 19,13 ha¹⁵, które nie spowodowały trwałych uszkodzeń, tylko okresowe osłabienie drzewostanów.

Łączna zinwentaryzowana powierzchnia lasów Nadleśnictwa, dotkniętych pożarami wyniosła: 1,93 ha w 2013 r. (3 pożary), 0,13 ha w 2014 r. (2 pożary) i 1,07 ha w 2015 r. (8 pożarów). Pożary występujące w latach 2014-2015 nie spowodowały szkód w drzewostanie i nie spowodowały konieczności składania meldunku do RDLP. W kontrolowanym okresie wielkość strat spowodowana pożarami stanowiła 17,9 tys. zł i dotyczyła jednego pożaru w 2013 r. (w leśnictwie Malechowo) na powierzchni 1,91 ha uprawy dębowej. Oszacowana wielkość strat powstałych na skutek pożarów lasu wyliczona została na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2002 roku w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyrąb drzewostanu¹⁶ i obejmowała: wartość spalonych drzewostanów, poniesionych kosztów ponownego założenia uprawy oraz koszty akcji gaśniczej. Wielkość ta nie obejmowała strat stanowiących różnicę między pełnowartościowym drewnem, a drewnem częściowo spalonym oraz strat ekologicznych.

(dowód: akta kontroli str. 8-13, 166-167 196, 200-202)

Nadleśniczy wyjaśnił, że strat stanowiących różnicę między pełnowartościowym drewnem a drewnem częściowo spalonym nie szacowano, ponieważ na powierzchni gdzie wystąpił pożar, z powodu młodego wieku nie było jeszcze drewna o cechach handlowych, gdzie taka różnica mogłaby mieć znaczenie. Strat ekologicznych nie szacowano z uwagi na to, że straty takie są trudne, a czasami wręcz niemożliwe do wyliczenia, a brak akceptowalnych i sprawdzonych metod ich szacowania uniemożliwia pełną i rzetelną ocenę konsekwencji pożarów lasu.

(dowód: akta kontroli str. 163-167)

Na obszarze objętym pożarem z 2013 r. wykonano pielęgnowanie gleby poprzez wykaszanie chwastów na powierzchni 1,5 ha w 2014 r. (koszt działania 1,6 tys. zł), 2 ha w 2015 r. (koszt – 1,68 tys. zł) oraz 2 ha w 2016 r (koszt – 1,4 tys. zł).

Nadleśniczy wyjaśnił, że pożar był pożarem powierzchniowym i jego przebieg wskazywał na możliwość przeżycia sadzonek. Pielęgnowanie gleby miało na celu stworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie naturalnych zdolności roślin do regeneracji i większość sadzonek na części objętej pożarem się zregenerowała. Nadleśnictwo planuje wykonanie dalszych zabiegów, polegających na formowaniu sadzonek, co pozwoli na zminimalizowanie powstałych dymorfizmów. Szacuje się, że przestaną być widoczne w III klasie wieku drzewostanu.

(dowód: akta kontroli str. 196-202)

1.3-1.4. W latach 2013-2015, na terenie Nadleśnictwa nie odnotowano katastrof, klęsk żywiołowych i szkód wielkopowierzchniowych¹⁷. W latach wcześniejszych (2008-2012) również nie odnotowano tego rodzaju zdarzeń, których skutki były usuwane w latach 2013 – 2015.

Nadleśnictwo nie było uprawnione do ubiegania się o pomoc finansową w ramach działania „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”¹⁸, w zakresie schematu I - jako nadleśnictwo, na terenie którego wystąpiła katastrofa naturalna lub klęska

¹⁵ 0,02 ha w 2014 r. i 0,6 ha w 2015 r.

¹⁶ Dz.U. Nr 99, poz. 905.

¹⁷ Szkody po pożarach lasu na powierzchni powyżej 10 ha lub szkody powstałe z pozostałych przyczyn (wiatrolomy, śniegolomy, powódź) na zwartej powierzchni powyżej 50 ha.

¹⁸ Dalej „PROW”.

żywiolowa. Nadleśnictwo było natomiast uprawnione do ubiegania się o pomoc finansową w ramach PROW, w zakresie schematu II – jako położone na terenach zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego lasów. Nadleśnictwo nie składało wniosków o dofinansowanie oraz nie korzystało z takiej pomocy w badanym okresie.
(dowód: akta kontroli str. 6-7, 114, 157-159, 193-194, 197)

Nadleśniczy wyjaśnił, że w latach 2013 – 2015, rok 2013 był ostatnim, w którym można było ubiegać się o środki w ramach PROW. W 2013 roku Nadleśnictwo kończyło realizację zadania finansowanego ze środków Funduszu Spójności, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko¹⁹ p.n. „Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych” oraz wykonywało inwestycje z zakresu ochrony przeciwpożarowej finansowane ze środków własnych. Koordynację realizacji zadań w ramach PROW (schemat II) w 2013 roku w ramach Lasów Państwowych sprawowało Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ), będące jednostką organizacyjną Lasów Państwowych. W informacji otrzymanej w dniu 24.04.2013 r. została wyszczególniona wielkość środków przeznaczonych na realizację zadań w poszczególnych Regionalnych Dyrekcjach Lasów Państwowych. Łączna kwota zawierała już znaczną rezerwę i z informacji przekazanej przez CKPŚ wynikało, że nie wszystkie wnioski mogły zostać dofinansowane. RDLP Szczecinek w tym zestawieniu nie figurowało, w związku z powyższym Nadleśnictwo nie składało wniosków o dofinansowanie z PROW.

(dowód: akta kontroli str. 153-160, 195-204)

1.5. Nadleśnictwo podejmowało działania ochronne przed niekorzystnymi zjawiskami i zmianami w stanie zdrowotnym lasów, wywołanymi przez czynniki biotyczne. W latach 2013-2015 na ochronę lasu przed czynnikami szkodliwymi poniesiono koszty w wysokości 981,9 tys. zł (2013 r.), 848,6 tys. zł (2014 r.) i 1.398,2 tys. zł (2015 r.), które zostały w całości sfinansowane ze środków własnych Nadleśnictwa. Największą grupę kosztów stanowiły koszty:

- ochrony przed zwierzyną: 799,3 tys. zł w 2013 r. (81,4% kosztów ochrony lasu), 666,6 tys. zł w 2014 r. (78,7%) oraz 1.034,1 tys. zł w 2015 r. (74%), oraz
- koszty ograniczenia liczebności szkodliwych owadów, które wyniosły: w 2013 r. - 72 tys. zł (7,3% kosztów ochrony lasu), w 2014 r. - 78,3 tys. zł (9,2%), w 2015 r. - 183,3 tys. zł (13,1%).

Wśród działań w zakresie ochrony lasu przed zwierzyną dominowały koszty związane z zabezpieczeniem drzewostanów przed szkodami jakie mogą wywołać jeleniowate. Działania ochronne na obszarze: 408,26 ha w 2013 r., 402,18 ha w 2014 r. oraz 494,75 ha w 2015 r. polegały na: grodzeniu siatką leśną i naprawie grodzień, palikowaniu pojedynczych drzew na uprawach, zabezpieczeniu sadzonek przed zgryzaniem pędów chemicznym (repelentem) i mechanicznym (poprzez zakładanie siateczek) oraz wykładaniu surowca drzewnego do spalowania w okresie zimy i wczesnej wiosny w celu zwiększenia bazy pokarmowej dla jeleniowatych. Łączny koszt działań wyniósł - 758,8 tys. zł²⁰ w 2013 r., 666,6 tys. zł²¹ w 2014 r. i 1.016,9 tys. zł²² w 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 6-13, 19-25, 37-43, 59-65, 170-171)

W latach 2013-2014 siatka kupowana była przez Nadleśnictwo w Zespole Składnic Lasów Państwowych w Białogardzie (jednostka organizacyjna LP²³), drewno

¹⁹ dalej POIŚ.

²⁰ Z tego: koszty robocizny 440,4 tys. zł, siatka – 238,8 tys. zł, drewno – 22,1 tys. zł, osłonki – 21,1 tys. zł, repelenty – 20 tys. zł paliki 11,1 tys. zł, siateczki – 5,3 tys. zł.

²¹ Z tego: koszty robocizny 382,5 tys. zł, siatka – 211 tys. zł, drewno – 19,6 tys. zł, osłonki – 22,1 tys. zł, repelenty – 27,3 tys. zł paliki 1,7 tys. zł, siateczki – 2,4 tys. zł.

²² Z tego: koszty zlecenia - 950,6 tys. zł, siatka – 2 tys. zł, osłonki – 11,3 tys. zł, repelenty – 37,6 tys. zł paliki 10,6 tys. zł, siateczki – 4,7 tys. zł.

²³ Przy dokonywaniu zakupów nie obowiązywały procedury przetargowe.

używane do wykonywania grodzień pochodziło z własnych zasobów, a wykonawcy prac wylaniani byli w ramach przetargu nieograniczonego. W roku 2015 materiały kupowali w większości wykonawcy grodzień wylanieni w ramach przetargu nieograniczonego „Przetarg na usługi leśne w Nadleśnictwie Sławno w roku 2015”. Usługa rozliczana była całościowo (koszty materiałów i koszt czynności razem).

(dowód: akta kontroli str. 6-13, 169-171)

W latach 2013-2015 Nadleśnictwo przeprowadziło także zabiegi profilaktyczne, związane z występowaniem grzybów patogennych, w tym:

a) huby korzeni – działania ochronne polegały na: usunięciu i spaleniu pojedynczych zainfekowanych drzewek na obszarze łącznym 69,8 ha²⁴ oraz smarowaniu pni preparatem PG IBL, na obszarze łącznym 381,6 ha²⁵. Koszt zabiegów wyniósł łącznie 54,8 tys. zł, z czego 21,5 tys. zł w 2013 r., 14,5 tys. zł w 2014 r., 18,8 tys. zł w 2015 r.;

b) mączniaka dębu – działania ochronne polegały na zastosowaniu w 2014 r. oprysków chemicznych na obszarze 1,7 ha. (koszt - 3,3 tys. zł);

c) osutków sosny i modrzewia - działania ochronne polegały na zastosowaniu w 2014 r. oprysków chemicznych na obszarze 0,78 ha²⁶ (koszt – 2,6 tys. zł²⁷);

d) pasożytniczej zgorzeli siewek - działania ochronne polegały na zastosowaniu w oprysków chemicznych na obszarze łącznym 1,1 ha²⁸. Koszt zabiegów wyniósł 0,6 tys. zł,

Pozostałe koszty dotyczyły zabiegów zwalczania pędaków chrabąszczowatych.

(dowód: akta kontroli str. 8-13)

Ograniczanie zagrożenia ze strony szkodników wtórnych (kornik drukarz) uzyskiwane było poprzez wyznaczenie i usuwanie pojedynczych drzew zasiedlonych na powierzchni łącznej²⁹ 7.732,69 ha³⁰. Działaniami jakie podejmowało w latach 2013-2015 Nadleśnictwo wobec występowania złomów i wywrotów, było uprzętnienie drzew oraz wykonanie odnowień lub zalesień na powierzchni odpowiednio: 238,62 ha, 167,17 ha i 234,63 ha. Nadleśnictwo w okresie nie poniosło strat z tytułu uszkodzeń spowodowanych przez kornika drukarza i wiatr.

(dowód: akta kontroli str. 8-13, 169-171)

Masy grubizny do pozyskania po powstałych szkodach były szacowane po każdym wystąpieniu czynnika sprawczego i podawane do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku³¹. Szacowana masa grubizny w wyniku wystąpienia w latach 2013-2015 czynników szkodotwórczych wyniosła łącznie 38.832 m³ (w tym 23.864 m³ - wiatru, 14.772 m³ - działań szkodników wtórnych oraz 196 m³ – zamierania jesionu). Ponadto w przypadku drzew zaatakowanych przez szkodniki wtórne Nadleśniczy w latach 2013 i 2015 zarządził wykonanie inwentaryzacji posuszu. W ramach szacunku brakarskiego będącego podstawą do sporządzania planu cięć na rok następny wydzielający się posusz świerkowy był ujmowany do planów gospodarczych na lata 2013-2015 każdorazowo do usunięcia w ramach użytków przygodnych. Plan użytków wynosił: 15.412 m³ w 2013 r.³², 16.720 m³ w 2014 r.³³ i 26.384 m³ w 2015 r.³⁴ W trakcie realizacji zadań wyznaczonych PUL, Nadleśnictwo otrzymało od Dyrektora RDLP zgodę na zwiększenie w 2015 r.

²⁴ 11,5 ha w 2013 r., 57,9 ha w 2014 r., 0,4 ha w 2015 r.

²⁵ 182,7 ha w 2013 r., 70,7 ha w 2014 r., 127,2 ha w 2015 r.

²⁶ 0,74 ha – osutki sosny, 0,04 ha – osutki modrzewia.

²⁷ 1.937,09 zł – opryski przeciw osutkom sosny, 650,4 zł – osutkom modrzewia.

²⁸ 0,3 ha w 2013 r. i 0,8 ha w 2014 r.

²⁹ Powierzchnia całych wydzieliń, na których występowały pojedyncze sztuki.

³⁰ 1.007,9 ha w 2013 r., 2.997,68 ha w 2014 r. (szacunkowa powierzchnia faktycznego zwalczania – 44,51 ha), 3.723,22 ha w 2015 r. (szacunkowa powierzchnia faktycznego zwalczania – 27,45 ha).

³¹ Dalej: „RDLP”.

³² W tym świerk 7.298 m³.

³³ W tym świerk 10.312 m³.

³⁴ W tym świerk 18.853 m³.

rozmiaru pozyskania drewna w stosunku do pierwotnie planowanego o 10 tys. m³. Uzasadnieniem zwiększenia rozmiaru była konieczność sanitarnego porządkowania lasu oraz pilność cięć pielęgnacyjnych. Zwiększenie masy w tym roku skutkowało pomniejszeniem rozmiaru w latach następnych tak, aby nie przekroczyć wielkości zatwierdzonej PUL w okresie 10 lat (lata 2009-2018).

(dowód: akta kontroli str. 8-13, 166)

W latach 2013-2015 Nadleśnictwo nie składało meldunków, o których mowa w § 108 „Instrukcji ochrony lasu, tom II” o uszkodzeniach lasu. W okresie tym był brak szkód w uprawach i młodnikach na powierzchni powyżej 50 ha oraz uszkodzeń przekraczające jednorazowo 5 tys. m³ drewna, co było objęte obowiązkiem składania meldunków określonym w instrukcji. W kontrolowanym okresie Nadleśnictwo składało do RDLP informacje, będące odpowiedzią na otrzymane zapytanie o zakresie uszkodzeń spowodowanych w drzewostanach z dnia:

– 12.12.2013 r. – o wywrotach i złomach (łącznie 23,1 tys. m³ grubizny) spowodowanych przez wiatry połączone z opadami śniegu w okresie od 5 do 8 grudnia 2013 r.,

- 21.03.2014 r. - o wywrotach i złomach (łącznie 5,2 tys. m³ grubizny) spowodowanych przez wiatry połączone z opadami deszczu w okresie od 16 do 17 marca 2014 r.,

- 16.01.2015 r. – o wywrotach i złomach (łącznie 8,24 tys. m³ grubizny) spowodowanych przez wiatry wiejące w okresie od 9 do 12 stycznia 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 199, 205-210)

Jak wyjaśnił Nadleśniczy przedstawiane w informacjach masy drewna nie są uszkodzeniami, które powstały na zwartych powierzchniach. Są to dane o uszkodzeniach jakie wystąpiły łącznie we wszystkich leśnictwach, w różnych formach skupienia. Najczęściej występujące pojedynczo lub na małych, kilkuarowych powierzchniach.

(dowód: akta kontroli str. 196-199)

W związku z uszkodzeniami wykonano cięcia na powierzchni łącznej 14 ha oraz zaplanowano na lata 2015-2018 odnowienia lasu sadzonkami na powierzchni łącznej 20,5 ha. Na dzień 31.12.2015 r. wykonano odnowienia na powierzchni łącznej 11,9 ha.

(dowód: akta kontroli str. 436-437)

1.6. W oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów³⁵, lasy Nadleśnictwa zostały w całości zaliczone do II kategorii zagrożenia pożarowego. W związku z powyższym, dla zabezpieczenia potencjału produkcji leśnej przed pożarami:

a) w lasach Nadleśnictwa, zgodnie z § 4 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów, prowadzona była obserwacja w formie:

- dwóch stałych punktów obserwacji naziemnej (dostrzegalni przeciwpożarowych)³⁶,
- naziemnych patroli przeciwpożarowych na terenach o zwiększonym nasileniu ilości pożarów, dla których trasy i rejony patrolowania ustalał Nadleśniczy,
- patroli lotniczych, w związku z objęciem obszaru Nadleśnictwa systemem obserwacji lotniczej przez RDLP, korzystających z samolotów patrolowych i gaśniczych, stacjonujących w Leśnej Bazie Lotniczej w Polanowie,

b) lasy położone przy obiektach mogących stanowić zagrożenie pożarowe zostały, na podstawie § 9 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów, oddzielone od nich pasami przeciwpożarowymi, utrzymywanymi w stanie zapewniającym ich

³⁵ Dz. U. Nr 58, poz. 405 ze zm. - dalej: „rozporządzenie ws. zabezpieczenia p.poż. lasów”.

³⁶ Zlokalizowanych w Leśnictwie Janiewice i Leśnictwie Chudaczewko - wybudowanych w latach 2014-2015

- użyteczność przez cały rok. Nadleśnictwo nie ponosiło kosztów utrzymania pasów przeciwpożarowych przy liniach kolejowych,
- c) Nadleśnictwo posiadało trzy bazy³⁷ sprzętu gaśniczego, wyposażone łącznie w sprzęt typu: gaśnice (32 szt.) szpadle i łopaty (90 szt.), siekiery (10 szt.), tłumice (30 szt.); samochód patrolowo-gaśniczy, przyczepy zbiornikiem na wodę o pojemności 200 litrów (3 szt.). Ilość baz przeciwpożarowych oraz ich wyposażenie było zgodne z wymogiem § 11 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów,
  - d) w siedzibie Nadleśnictwa utworzono punkt alarmowo-dyspozycyjny³⁸, wyposażony w sprzęt łącznościowy oraz wymagane dokumentacje i mapy; natomiast w terenie (w siedzibach leśnictw) znajdowały się punkty alarmowe, wyposażone w sprzęt łącznościowy,
  - e) Nadleśnictwo zarządzało 29 punktami czerpania wody w lasach; ponadto do celów przeciwpożarowych dysponowano siecią hydrantową³⁹ oraz 4 punktami poboru wody dla helikoptera⁴⁰,
  - f) Nadleśnictwo utrzymywało sieć 37 dróg leśnych o nawierzchniach ulepszonych bądź gruntowych, stanowiących dojazdy pożarowe, których łączna długość na koniec 2015 r. wynosiła 157,3 km.

(dowód: akta kontroli str. 17-18, 131-148)

Nadleśniczy ustalił „Wytyczne na lata 2009-2018 zmierzające do poprawy bezpieczeństwa przeciwpożarowego Nadleśnictwa”⁴¹ w uzgodnieniu z RDLP oraz Komendantami Powiatowymi Państwowej Straży Pożarnej⁴² w Sławnie i w Słupsku. Przygotowywał także i przekazywał⁴³ do RDLP roczne analizy z zakresu ochrony przeciwpożarowej za lata 2013-2015. Wytyczne zakładały, m.in.: utrzymywanie w stałej sprawności istniejące pasy przeciwpożarowe i drogi dojazdowe; remonty w pierwszej kolejności dojazdów do punktów czerpania wody, baz sprzętu przeciwpożarowego i miejsc najbardziej narażonych na powstanie pożaru; utrzymywanie poziomu wody, w punktach jej czerpania, zapewniającego wydajny jej pobór; uzupełnianie oznakowania tych punktów; utrzymanie baz sprzętu gaśniczego w uzgodnieniu z KPPSP w Sławnie i w Słupsku; usprawnianie organizacji systemu łączności; umieszczanie przy wjazdach do lasów tablic informacyjnych i ostrzegawczych dotyczących zabezpieczenia przeciwpożarowego lasu; szkolenie załogi w zakresie przestrzegania zasad bezpieczeństwa pożarowego, ścisłą współpracę z terenowymi organami administracji.

Nadleśnictwo w latach 2013-2015 corocznie uzgadniało⁴⁴, z KPPSP w Sławnie i w Słupsku, dokumentację pn. „Sposób postępowania na wypadek powstania pożaru lasu”.

(dowód: akta kontroli str. 140-152, 211-215)

1.7. Drogi leśne w Nadleśnictwie wykorzystywane jako dojazdy pożarowe, zgodnie z § 7 ust. 1 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów, były utrzymane w sposób zapewniający ich przejezdność i zostały oznaczone w terenie tabliczkami informacyjnymi oraz trwałym oznakowaniem na przydrożnych drzewach, zgodnie

³⁷ W siedzibie Nadleśnictwa oraz siedzibach Leśnictw w miejscowości Łętowo i Wrześnica.

³⁸ Nadleśnictwo jest częścią systemu alarmowo-dyspozycyjnego Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku.

³⁹ 56 miejscowości znajdujących się w zasięgu działania Nadleśnictwa przyłączone zostały do sieci wodociągowej, do których woda dostarczana jest z lokalnych ujęć głębinowych.

⁴⁰ Na jeziorach Łętowo, Ostrowiec, Kopań i Bukowo.

⁴¹ Dalej: „wytyczne p.poż.”

⁴² Dalej: „KPPSP”.

⁴³ Pisma z dnia 17 stycznia 2014 r. (analiza za rok 2013), z dnia 9 stycznia 2015 r. (analiza za rok 2014) i z dnia 20 stycznia 2016 r. (analiza za rok 2015).

⁴⁴ Uzgodnienia z dnia 14.03.2013 r. (dokumentacja na rok 2013), z dnia 14.03.2014 r. (dokumentacja na rok 2014) oraz z dnia 14.03.2015 r. - KPPSP Sławno i 30.04.2015 r. - KPPSP Słupsk (dokumentacja na rok 2015).

z numeracją zawartą na mapach z zakresu ochrony przeciwpożarowej⁴⁵. Na dojazdach tych umieszczono także tabliczki kierunkowe wskazujące kierunek dojazdu do źródeł wody do celów przeciwpożarowych. Parametry dojazdów pożarowych (mijanki), przebudowanych w okresie objętym kontrolą⁴⁶, były zgodne z parametrami określonymi w § 7 ust. 2 rozporządzenia.

W Nadleśnictwie, zgodnie z § 8 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów, odległość pomiędzy dowolnym punktem położonym w lesie a najbliższą drogą publiczną, z wyłączeniem autostrad i dróg ekspresowych, lub drogą leśną wykorzystywaną jako dojazd pożarowy, nie przekraczała 1.500 m, tzn. spełniała wymogi dla lasów zaliczonych do II kategorii zagrożenia pożarowego.

Stopień pokrycia obszarów leśnych Nadleśnictwa źródłami wody do celów przeciwpożarowych, przy uwzględnieniu istniejącej sieci hydrantowej, był wystarczający i zgodny z normami określonymi w § 39 ust. 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów⁴⁷.

(dowód: akta kontroli str. 17-18, 131-152, 216-223, 226)

1.8. Nadleśnictwo posiadało opracowaną Docelową Sieć Dróg Leśnych⁴⁸, w której znajdują się dojazdy pożarowe i pozostałe drogi leśne wraz z opisem i analizą stanu technicznego. Dane te były podstawą do planowania przez Nadleśnictwo działań w zakresie remontowania, odtwarzania bądź budowy infrastruktury drogowej przy założeniu, iż proces ten realizowany będzie przez kilka lat.

(dowód: akta kontroli str. 173, 224-226, 317-322)

Na koniec 2015 r. spośród 37 dróg leśnych o długości 157,3 km, stanowiących jednocześnie dojazdy pożarowe, 18 dróg (o długości 83,0 km, w tym nowobudowane – 14,4 km) spełniało wymogi określone w § 7 ust. 2 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów w zakresie liczby mijanek⁴⁹, nośności i nacisku na oś, szerokości jezdni, zachowania odstępu pomiędzy koronami drzew oraz innych parametrów obowiązujących jednostki organizacyjne LP w okresie projektowania i realizacji prac. Zgodnie z § 7 ust. 2 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów parametry te dotyczą dróg budowanych lub przebudowywanych.

Nadleśniczy wyjaśnił, że na pozostałych dojazdach pożarowych, o nawierzchni gruntowej, Nadleśnictwo systematycznie dostosowuje parametry techniczne do obowiązujących, poprzez wykonanie remontów i inwestycji. Dostosowanie parametrów technicznych, do konieczności przeniesienia obciążeń od pojazdów wysokotonazowych użytkowanych w transporcie leśnym oraz umożliwienie dojazdu pojazdów specjalistycznych na wypadek pożaru jest procesem ze względów logistycznych rozłożonym na kilka lat. Prowadzenie w tym samym okresie zbyt dużej ilości inwestycji mogłoby doprowadzić do paraliżu gospodarki drewnem.

(dowód: akta kontroli str. 18, 173, 227)

Zgodnie z PUL Nadleśnictwa na lata 2009-2018, drogi, stanowiące dojazdy pożarowe mają być sukcesywnie, w miarę posiadanych środków finansowych, dostosowywane do obowiązujących wymogów. Przebudowa i remonty dróg leśnych odbywać się będzie w oparciu o zasadę remontowania w pierwszej kolejności dróg, które prowadzi do punktów czerpania wody, baz sprzętu przeciwpożarowego i miejsc najbardziej narażonych na rozprzestrzenianie się pożaru.

⁴⁵ Co ustalono w toku oględzin 2 dróg stanowiących dojazdy pożarowe o nr 7L i 15L, przeprowadzonych w dniu 19.08.2016 r.

⁴⁶ Były to dojazdy pożarowe nr 7 i nr 15.

⁴⁷ Dz. U. Nr 109, poz. 719.

⁴⁸ Dalej „DSDL”.

⁴⁹ Przy zastosowaniu zasady wytycznych poradnika technicznego „Drogi leśne 2006”, że w terenach równinnych, gdy droga leśna usytuowana jest na linii gospodarczej, odległości mijanek mogą być zgodne z odległościami linii oddziałowych. Należy wtedy wspólnie projektować je ze zjazdami, które również pełnią rolę mijanek.

Według Nadleśniczego koszt dostosowania sieci dróg stanowiących dojazdy pożarowe do wymogów § 7 ust. 2 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów szacunkowo wyniosą 19.749 tys. zł i w oparciu o środki własne zajmie około 11 lat.

(dowód: akta kontroli str. 111-112, 148, 227)

1.9. Nadleśnictwo identyfikowało i dokonywało analiz potrzeb niezbędnych do realizacji w latach 2013 – 2015 działań w zakresie wprowadzania instrumentów zapobiegawczych katastrofom. Główne zagrożenia, na jakie narażony jest potencjał produkcji leśnej zostały zdiagnozowane i opisane w PUL, gdzie zawarto, m.in. charakterystykę warunków przyrodniczych, ogólną ocenę stanu środowiska przyrodniczego, zagrożenia środowiska przyrodniczego, zadania kierunkowe w zakresie ochrony lasu i ochrony przeciwpożarowej.

(dowód: akta kontroli str. 77-152)

Nadleśniczy wyjaśnił, że dodatkowo prowadzone są bieżące analizy poszczególnych działów gospodarki leśnej. Elementami tych analiz jest m.in. identyfikacja zagrożeń i kierunki podejmowanych działań mających takie zagrożenia neutralizować lub im zapobiegać. Najważniejszymi dokumentami poza PUL służącymi identyfikacji potrzeb z zakresu zapobiegania potencjalnym katastrofom są: DSDL, wieloletnie plany inwestycyjne i opracowywane na ich podstawie roczne plany finansowo-gospodarcze, analizy techniczno-ekonomiczne planowanych przedsięwzięć, wytyczne p.poż., coroczne analizy sytuacji pożarowej Nadleśnictwa i zagrożeń drzewostanów ze strony szkodników pierwotnych i wtórnych oraz składane corocznie przez leśniczych w ramach projektów planów gospodarczych na rok następny wnioski dotyczące niezbędnych prac bieżących i inwestycyjnych, podlegające analizie przed wprowadzeniem ich do przewidywanego planu.

Najważniejszymi potrzebami wskazanymi przez dokumenty były:

a) w zakresie hodowli lasu: rezygnacja z wybranych form przygotowania gleby w odnowieniach świerkowych, które w największym stopniu narażają drzewostany na uszkodzenia przez silne wiatry; dostosowywanie składów gatunkowych drzewostanów do potencjalnych możliwości produkcyjnych siedlisk poprzez stopniowe odchodzenie od monokultur świerkowych (silnie narażonych na uszkodzenia powodowane przez silne wiatry); redukcja udziału rębni zupełnych na rzecz złożonych, które powodują mniejsze zachwianie szkieletu drzewostanu oraz mniejszą ingerencję w zwartość kompleksów leśnych,

b) w zakresie ochrony przeciwpożarowej: wyznaczenie i utrzymywanie w ciągłej sprawności sieci dróg pożarowych; budowa i utrzymywanie stałych dojazdów pożarowych, dostrzegalni przeciwpożarowych, punktów czerpania wody,

c) w zakresie ochrony lasu: zwiększanie możliwości retencyjnych, przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych poprzez realizację programu tzw. małej retencji, polegającego na stworzeniu i częściowym odtworzeniu sieci małych zbiorników wodnych oraz ochrona przed szkodnikami.

(dowód: akta kontroli str. 19-76, 148-156, 224-226)

1.10. Pomimo, że Nadleśnictwo nie ubiegało się o środki z PROW na odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych, skutecznie wnioskowało w latach 2013-2015 o środki zewnętrzne na realizację zadań objętych kontrolą z innych źródeł, w wyniku czego otrzymało środki w łącznej wysokości 3.867,5 tys. zł (w tym 886,5 tys. zł ze środków Funduszu Spójności, w ramach POIS oraz 2.981 tys. zł ze środków Funduszu Leśnego⁵⁰). Środki te przeznaczone zostały na sfinansowanie realizacji projektów obejmujących 5 zadań:

1) Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych - zadanie realizowane w latach

⁵⁰ Dalej: „FL”.

2007-2015, dofinansowanie otrzymane w 2015 r. z POIŚ w wysokości 886,5 tys. zł (79,1% poniesionych wydatków);

2) Budowa drogi leśnej nr D-3-109 (ppoż. nr 9) w leśnictwie Łętowo - zadanie realizowane w latach 2012-2014, dofinansowanie otrzymane w 2015 r. z FL w wysokości 333 tys. zł (47,6% wydatków);

3) Budowa drogi leśnej nr D-3-81 (ppoż. nr 3) w leśnictwie Noskowo - zadanie realizowane w latach 2012-2015, dofinansowanie otrzymane z FL w wysokości 1.460,7 tys. zł (98,8% wydatków);

4) Budowa dostrzegalni pożarowej w leśnictwie Janiewice oraz dojazdu pożarowego do wieży obserwacyjnej - zadanie realizowane w roku 2015, dofinansowanie otrzymane z FL w 2016 r. w wysokości 882,4 tys. zł (96,8% wydatków);

5) Budowa drogi leśnej nr D-3-100 (ppoż. nr 7) w leśnictwie Gwiazdówko - zadanie realizowane w latach 2013-2016, dofinansowanie otrzymane z FL w 2016 r. w kwocie 305 tys. zł (95,1% wydatków poniesionych do 31.12.2015 r.).

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 14-16)

1.11. Pracownicy Nadleśnictwa w okresie objętym kontrolą uczestniczyli w trzech szkoleniach z zakresu zamówień publicznych⁵¹, jednym szkoleniu z zakresu inwestycji w lasach⁵² oraz trzech szkoleniach z zakresu dofinansowania projektów inwestycyjnych ze środków unijnych⁵³. Nadzór nad pracami inwestycyjno-remontowymi, budową środków trwałych infrastruktury, organizowaniem i rozliczeniem projektów dofinansowanych ze środków zewnętrznych należał do zadań sekretarza Nadleśnictwa. Jego zadania oraz poszczególnych komórek organizacyjnych zawarto w regulaminie organizacyjnym⁵⁴, w którym nie wyznaczono odrębnej komórki do pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

(dowód: akta kontroli str. 184-185, 228-251)

1.12. W latach 2013-2015 Nadleśnictwo realizowało zadania służące wprowadzaniu instrumentów zapobiegawczych, wskazane w PUL, w zakresie melioracji agrotechnicznych, odnowień, zalesień, przebudowy drzewostanów oraz poprawek, pielęgnacji upraw, młodników i drzewostanów. Poza tym Nadleśnictwo wykonywało zadania z zakresu ochrony lasu przed szkodliwymi czynnikami biotycznymi, dokonywało zakupu materiałów niezbędnych do wykonania zadań, inwentaryzowało i chroniło cenne elementy przyrodnicze. W latach 2013-2015 poniesiono koszty na:

- odnowienia i zalesienia w wysokości 1.762,3 tys. zł⁵⁵, które stanowiły 26% kosztów hodowli lasu (łącznie 6.858,1 tys. zł),

- ochrony lasu w wysokości 3.226,8 tys. zł⁵⁶,

- ochrony przeciwpożarowej (bez utrzymania dojazdów pożarowych) w wysokości 389,7 tys. zł⁵⁷.

Nadleśnictwo poniosło koszty utrzymania dróg leśnych w wysokości: 769,1 tys. zł w 2013 r., 1.173,8 tys. zł w 2014 r. i 1.387,3 tys. zł w 2015 r. z tego koszty utrzymania dróg pożarowych wyniosły odpowiednio: 434,4 tys. zł, 662,9 tys. zł i 783,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 6-13, 19-25, 37-43, 59-65)

⁵¹ Były to: w 2013 r. „Narada szkoleniowa – Nowelizacja Zamówień Publicznych” (2 osoby), w 2014 r. „Narada szkoleniowa – Nowelizacja Zamówień Publicznych z uwzględnieniem uwarunkowań niezbędnych do przygotowania przetargów na usługi leśne” (2 osoby) oraz w 2015 r. „Prawo zamówień publicznych – zamawianie usług leśnych” (2 osoby).

⁵² W 2014 r. „Planowanie inwestycji, remontów i amortyzacji” (1 osoba).

⁵³ Były to: w 2013 r. i 2014 r. „Narady szkoleniowe koordynatorów ds. małej retencji nizinnej i rekultywacji terenów powojennych nadleśnictw nadzorowanych przez RDPL (2 osoby), w 2015 r.: „Zakończenie realizacji 2 projektów współfinansowanych ze środków programu Infrastruktura i Środowisko” (1 osoba).

⁵⁴ Zarządzenia Nadleśniczego nr 43 z 1.10.2014 r. i nr 32 z dnia 7.07.2016 r. i w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego dla Nadleśnictwa.

⁵⁵ W 2013 r. – 446,3 tys. zł, w 2014 r. – 436,9 tys. zł, w 2015 r. – 879,2 tys. zł

⁵⁶ W 2013 r. – 981,9 tys. zł, w 2014 r. – 846,2 tys. zł, w 2015 r. – 1.398,2 tys. zł

⁵⁷ W 2013 r. – 110,5 tys. zł, w 2014 r. – 136,8 tys. zł, w 2015 r. – 142,4 tys. zł

Nadleśnictwo ponosiło nakłady inwestycyjne na sfinansowanie lub dofinansowanie realizacji 13 zadań związanych z wprowadzaniem instrumentów zapobiegawczych w łącznej kwocie 6.136,6 tys. zł (w tym, ze środków własnych 2.269,1 tys. zł). W ramach zadań wybudowano 47 obiektów retencyjnych⁵⁸, przebudowano 5 dróg leśnych⁵⁹, wybudowano drogę dojazdową do wieży obserwacyjnej⁶⁰, 4 dojazdy do punktu czerpania wody⁶¹ oraz 2 dostrzegalnie przeciwpożarowe⁶².

(dowód: akta kontroli str. 15-18)

1.13. Realizując działania w zakresie wprowadzania instrumentów zapobiegawczych, stosowano ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁶³. W okresie objętym kontrolą Nadleśnictwo udzieliło ogółem 124 zamówienia publiczne, o wartości przekraczającej równowartość kwoty, o której mowa w art. 4 pkt 8 pzp, z których 16 dotyczyło wprowadzania instrumentów zapobiegawczych.

(dowód: akta kontroli str. 252-272)

1.14. Kontrolą prawidłowości postępowań o udzielenie zamówienia publicznego objęto:

- zadanie 1, o nazwie nadanej przez zamawiającego: „Budowa drogi leśnej D-1-13 (ppoż. nr L15) w Leśnictwie Chudaczewko” szacunkowa wartość zamówienia: 437.295,16 zł netto (537.873,05 zł brutto); wartość brutto podpisanej umowy⁶⁴: 515.734,15 zł (finansowanie ze środków własnych Nadleśnictwa),
- zadanie 2, o nazwie nadanej przez zamawiającego: „Budowa drogi leśnej (ppoż. nr L7) w Leśnictwie Gwiazdówko”; szacunkowa wartość zamówienia: 1.305.914,85 zł netto (1.606.275,27 zł brutto); wartość brutto podpisanej umowy⁶⁵: 1.399.146,29 zł (finansowanie ze środków własnych Nadleśnictwa i FL).

Do przeprowadzenia postępowań o udzielenie powyższych zamówień publicznych powołano, zarządzeniem nr 27 Nadleśniczego z 3.08.2012 r. stałą komisję przetargową, dla której - określono regulamin pracy, zawierający m.in. prawa i obowiązki członków komisji, tryb pracy komisji, sposób prowadzenia protokołu z postępowania, zasady wyboru najkorzystniejszej oferty.

Postępowania w zakresie wyboru wykonawców przeprowadzono w trybie przetargu nieograniczonego (art. 39 ustawy pzp), przy zachowaniu wymogu określonego w art. 7 ustawy pzp, tj. zasady uczciwej konkurencji. Do wyników przeprowadzonych przez Nadleśnictwo czynności wykonawcy nie wnosili żadnych zastrzeżeń.

W sposób prawidłowy ustalono wartość obu zamówień oraz dokonano wyboru najkorzystniejszej, a jednocześnie najtańszej oferty. W wyznaczonych w ramach tych postępowań terminach⁶⁶ wpłynęło: 5 ofert (zadanie 1) i 10 ofert (zadanie 2), będące podstawą wyboru wykonawców do realizacji robót budowlanych. Kryterium wyboru najkorzystniejszej oferty była cena (waga 95%) oraz długość udzielonej gwarancji (waga 5%). Zamówień udzielono po prawidłowo przeprowadzonych postępowaniach, w wyniku których zawarto stosowne umowy.

W wyniku analizy postępowań nie stwierdzono naruszeń przepisów ustawy pzp, mających wpływ na wynik postępowania.

(dowód: akta kontroli str. 273-316, 323-349)

⁵⁸ W ramach zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych.

⁵⁹ W leśnictwach Emilianowo i Krakowiany (p.poz. nr 22), Łętowo (p.poz. nr 9), Noskowo (p.poz. nr 3), Gwiazdówko (p.poz. nr 7), Chudaczewko (ppoż. nr 15).

⁶⁰ w leśnictwie Janiewice.

⁶¹ W leśnictwach: Stowino, Łętowo, Domasławice, Radosław

⁶² W leśnictwach: Chudaczewko i Janiewice.

⁶³ Dz. U. z 2015 r. poz. 2164, ze zm.; dalej: „ppzp”.

⁶⁴ Umowa podpisana w dniu 8 lipca 2015 r.

⁶⁵ Umowa podpisana w dniu 30 lipca 2015 r.

⁶⁶ 24.06.2015 r. oraz 2.07.2015 r.

1.15. Przed przystąpieniem do realizacji zadań, uzyskano wymagane opinie i decyzje administracyjne, tzn.:

a) dla zadania 1:

- opinię stwierdzającą, że dla przedsięwzięcia nie jest wymagane uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację⁶⁷;
- decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego⁶⁸,
- decyzję zatwierdzającą projekt budowlany i udzielającą pozwolenia na wykonanie robót budowlanych⁶⁹;

b) dla zadania 2:

- zgłoszenie zamiaru wykonania robót budowlanych⁷⁰, wraz z uzupełnieniem dokumentacji⁷¹ w zakresie określenia rodzaju, zakresu i sposobu wykonania robót budowlanych, prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane, mapy sytuacyjno-wysokościowej, zgodnie z obowiązkiem nałożonym na Nadleśnictwo postanowieniem Starosty Sławieńskiego⁷².

Ponadto w przypadku zadania nr 1 Nadleśnictwo wywiązało się z obowiązku zawiadomienia właściwych organów nadzoru budowlanego o zamierzonym terminie rozpoczęcia robót budowlanych.

(dowód: akta kontroli str. 273-278, 350-364)

W przypadku obydwu inwestycji, określonych jako budowa dróg leśnych, zakresy robót nie różniły się między sobą⁷³. W jednym przypadku Nadleśnictwo uznało, że taka inwestycja wymaga pozwolenia na budowę (budowa drogi leśnej nr 15L), składając w 2015 r. wniosek⁷⁴ o wydanie stosownej decyzją, zaś w drugim przypadku (budowa drogi leśnej nr L7) – wymaga jedynie zgłoszenia zamiaru wykonania robót budowlanych, które zostało złożone w dniu 17.12.2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 350-352, 358-365)

Nadleśniczy wyjaśnił, że zgodnie z wytycznymi: „Drogi Leśne” - Poradnik techniczny DGLP 2006, obowiązującymi do 18.03.2014 r.: „wstępnej kwalifikacji zamierzonych robót dokonuje inwestor, natomiast ostateczna ocena planowanych robót (czy będą polegały obowiązkowi zgłoszenia czy uzyskania pozwolenia na budowę) należy do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej, który w oparciu o przepisy ustawy oraz ocenę m.in. rodzaju i zakresu prowadzonych robót powinien zająć wiążące stanowisko. W związku z tym, że dla projektowanych dróg leśnych najczęściej wykorzystuje się powierzchnie linii podziału powierzchniowego, istniejących szlaków zrywkowych, duktów leśnych, itp. można założyć, że mamy do czynienia z przebudową dróg leśnych, a to zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁷⁵ wymaga jedynie zgłoszenia do właściwego organu administracji architektoniczno - budowlanej”. Nadleśnictwo w 2013 r. wykonało dokumentację projektową na budowę dojazdu pożarowego nr 7L i zgodnie z powyższymi wytycznymi złożyło do Starostwa Powiatowego w Sławnie zgłoszenie robót budowlanych. Zgłoszenie robót zostało przyjęte przez organ administracji architektoniczno-budowlanej bez sprzeciwu. Po znowelizowaniu poradnika technicznego, wprowadzone zostały zarządzeniem nr 16 DGLP z dnia 19.03.2014 r.

⁶⁷ Decyzja Wójta Gminy Postomino z 4.02.2015 r. w sprawie umorzenia postępowania w zakresie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację inwestycji „Budowa drogi leśnej D-1-15” w obrębie geodezyjnym Chudaczewko po zasięgnięciu opinii Powiatowego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Sławnie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie.

⁶⁸ Decyzja Wójta Gminy Postomino nr 1/2015 z 6.02.2015 r.

⁶⁹ Decyzja nr 173/2015 Starosty Sławieńskiego z 5.05.2015 r.

⁷⁰ Zgłoszenie do Starosty Sławieńskiego z dnia 17.12.2013 r.

⁷¹ Oraz uzupełnienie zgłoszenia z dnia 27.01.2014 r.

⁷² Z dnia 13.01.2014 r.

⁷³ Zakresy robót obejmowały: karczowanie pni, roboty ziemne, utwardzenie podbudowy oraz ułożenie nawierzchni z płyt betonowych typu JUMBO.

⁷⁴ Nr 173/2015 Starosty Sławieńskiego z dnia 5.05.2015 r. o zatwierdzeniu projektu budowlanego.

⁷⁵ Dz.U. z 2016 r. poz. 290, ze zm.; dalej: „pb”.

„Wytyczne prowadzenia robót drogowych w lasach”, określające, że roboty budowlane wymagają zgłoszenia, w przypadku: remontu istniejących obiektów i urządzeń budowlanych, z wyjątkiem obiektów wpisanych na listę zabytków i przebudowy dróg, zaś pozwolenia na budowę wymagają roboty budowlane, które polegają na wykonaniu budowli drogowej (drogi), wraz z drogowymi obiektami inżynierskimi (mosty, przepusty, ściany oporowe) lub wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz oceny oddziaływania na obszar Natura 2000. W związku z powyższymi wytycznymi oraz faktem, że przedmiotowa droga nie była obiektem budowlanym i nie znajdowała się w ewidencji środków trwałych, Nadleśnictwo w 2014 r. wykonało adaptację posiadanego projektu drogi z 2012 r. (dostosowując projekt do wymogów uzyskania pozwolenia na budowę) i uzyskało w 2015 r. decyzję pozwolenia na budowę. Inwestycja została zrealizowana w latach 2015-2016.

(dowód: akta kontroli str. 173-174, 366-374)

Starosta Sławieński w sprawie przyczyn uznania, że w jednym przypadku (budowa drogi nr 15L) wymaga pozwolenia na budowę, zaś w drugim (budowa drogi nr L7) – wymaga jedynie zgłoszenia zamiaru wykonania robót budowlanych, poinformował, że udzielone pozwolenie na budowę z 5.05.2015 r. zostało wydane na budowę drogi leśnej p.poż. nr 15L w leśnictwie Chudaczewko, zaś zgłoszenie wykonania robót budowlanych z dnia 17.12.2013 r. zostało dokonane przez Inwestora na przebudowę drogi leśnej nr D-3-100 (p.poż. nr 7) o długości 3,93km (zakres robót: roboty pomiarowe, karczowanie krzaków i pni, wykonanie wykopów i nasypów, plantowanie poboczy, wykonanie podbudowy z kruszywa naturalnego oraz wykonanie nawierzchni z kruszywa łamanego i betonowych płyt drogowych wielootworowych).

(dowód: akta kontroli str. 438-447)

W latach 2013-2015 w związku z otrzymanymi skargami na prace związane z przebudową dróg leśnych (na podstawie zgłoszeń wykonania robót), w leśnictwach Łętowo (droga nr D-3-109, będąca jednocześnie dojazdem pożarowym p.poż. nr 9), Noskowo (droga nr D-3-81, będąca jednocześnie dojazdem pożarowym p.poż. nr 3) i Janiewice (droga nr D-3-121), Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Sławnie⁷⁶ przeprowadził postępowania administracyjne w sprawie realizacji robót budowlanych w wyniku których wydał 4 decyzje:

- z dnia 4.11.2014 r. (droga nr D-3-109) - nakładająca na Nadleśnictwo obowiązek dostarczenia oceny technicznej wykonywanych robót w trybie art. 51 ust. 2 pb,
- z dnia 4.05.2015 r. (droga nr D-3-109) - stwierdzająca wykonanie przez Nadleśnictwo obowiązku nałożonego decyzją z 4.11.2014 r. – w uzasadnieniu decyzji stwierdzono, że przebudowę drogi wykonano zgodnie z warunkami technicznymi, projektem wykonawczym oraz wiedzą techniczną, co potwierdziły dostarczone dokumenty,
- z dnia 22.05.2015 r. (droga nr D-3-121) oraz z dnia 8.06.2015 r. (droga nr D-3-810)
- o umorzeniu postępowania, uznając w uzasadnieniu decyzji, że roboty budowlane prowadzone były na podstawie złożonych przez Nadleśnictwo stosownych zgłoszeń, zgodnie z zgłoszeniami, pod nadzorem kierownika budowy oraz inspektora nadzoru budowlanego, posiadających odpowiednie uprawnienia budowlane oraz prowadzony był dziennik budowy dla inwestycji.

(dowód: akta kontroli str. 416-424)

Inwestycja w zakresie budowy drogi leśnej nr D-3-109 (p.poż. nr 9) była także przedmiotem postępowania Komendy Powiatowej Policji w Sławnie⁷⁷. Prowadzone czynności sprawdzające dotyczyły otrzymanego zawiadomienia o przekroczeniu

⁷⁶ Dalej: „PINB”.

⁷⁷ Dalej: „KPP Sławno”.

przez Nadleśniczego uprawnień przy organizacji przetargu, niedopełnienia obowiązków Inwestora przy budowie drogi oraz poświadczona nieprawda w dzienniku budowy przez inspektora nadzoru inwestycji. Nadleśnictwo 7.02.2014 r. przekazało do KPP Sławno kserokopie dokumentacji projektowej, przetargowej oraz wykonawczej, dotyczącej budowy drogi. KPP Sławno postanowieniem z 25.05.2014 r. umorzyła prowadzone śledztwo w związku ze stwierdzeniem, w wyniku przeprowadzonego postępowania, braku znamion czynów zabronionych.

(dowód: akta kontroli str. 425-435)

1.16. Umowy zawarte z wykonawcami badanych dwóch zadań w pełni gwarantowały zabezpieczenie interesu Nadleśnictwa w przypadku nienależytego wykonania przedmiotu zamówienia. Umowy te nakładały na wykonawców obowiązek wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy w wysokości stanowiącej 4% zaoferowanej ceny brutto oraz zakładały zwrot 70% tego zabezpieczenia w terminie 30 dni od dnia uznanego protokołem odbioru wykonania zamówienia, a zwrot pozostałych 30% w terminie 15 dni po zakończeniu okresu rękojmi i podpisaniu protokołu stwierdzającego brak usterek po upływie okresu rękojmi, co było zgodne z art. 151 pzp. W obu przypadkach wykonawca udzielał gwarancji na wykonany przedmiot umowy na okres 24 miesiące (zadanie 1) i 36 miesięcy (zadanie 2) od dnia odbioru końcowego przedmiotu umowy. Terminy gwarancji ustalone w umowach były krótsze niż zalecane.

(dowód: akta kontroli str. 299-309, 335-345)

Zgodnie z „Wytycznymi prowadzenia robót drogowych w lasach”⁷⁸ zaleca się, aby w przypadku przebudowy i budowy drogi leśnej okres gwarancyjny nie był krótszy niż 4 lata.

(dowód: akta kontroli str. 373)

Z wyjaśnień Nadleśniczego wynika, że przyczyną niezastosowania wytycznych był fakt, że czteroletni okres gwarancyjny podany w wytycznych ws. robót drogowych nie jest okresem wymaganym a zalecanym. W celu uniknięcia składania ofert o drastycznie zaniżonych cenach Nadleśnictwo w postępowaniach przetargowych na drogi zastosowało dwa kryteria oceny ofert: cena (waga 95%) oraz okres gwarancji (waga 5%). W związku z tym, że wszelkie wady i usterki na drogach leśnych ujawniają się w pierwszym okresie użytkowania, Nadleśnictwo określiło minimalny okres gwarancji na 24 miesiące. Zasadą jest, że wykonawca usuwa wszelkie wady i usterki ujawnione w okresie gwarancji. W kolejnych latach uszkodzenia czy ubytki są wynikiem intensywnej eksploatacji przez sprzęt leśny i samochody wysokotonażowe wywożące drewno z lasu. Takie uszkodzenia nie podlegają gwarancji wykonawcy, a stanowią bieżącą konserwację wykonywaną przez Nadleśnictwo. Udzielenie krótszej gwarancji wiązało się z zaproponowaniem przez wykonawców niższej ceny za wykonane roboty. W ocenie Nadleśniczego korzystniejsze było obniżenie ceny niż wydłużanie gwarancji, która w perspektywie nie mogłaby zostać w pełni wykorzystywana, ponieważ największe usterki gwarancyjne naprawiane są w okresie pierwszych 24 miesięcy od przekazania inwestycji do użytkowania. Wydłużenie okresu gwarancji w postępowaniach przetargowych spowodowałoby wzrost kosztów inwestycji niewspółmiernych do kosztów napraw w okresie gwarancyjnym powyżej 24 miesiąca.

(dowód: akta kontroli str. 198-199)

Podpisane przez Nadleśnictwo umowy w sprawie udzielenia zamówień publicznych, przewidywały naliczanie wykonawcy kar umownych w następujących wypadkach i wysokościach:

⁷⁸ Wprowadzonych zarządzeniem nr 16 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 marca 2014 r. – dalej: „wytyczne ws. robót drogowych”.

- a) za zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy – 0,2% wynagrodzenia brutto za każdy rozpoczęty dzień zwłoki, liczony od dnia terminu zakończenia prac zawartego w umowie;
- b) za zwłokę w usunięciu wad stwierdzonych przy odbiorze lub w okresie rękojmi lub w okresie gwarancji – 0,2% wynagrodzenia brutto za każdy rozpoczęty dzień zwłoki, liczonej od dnia wyznaczonego na usunięcie usterek;
- c) za spowodowanie przerwy w realizacji robót z przyczyn zależnych od wykonawcy – w wysokości 0,2% wynagrodzenia brutto za każdy dzień zwłoki od terminu określonego w harmonogramie rzeczowo-finansowym,
- d) za odstąpienie od umowy z winy wykonawcy, brak zapłaty lub nieterminowej zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcy, nieprzedłożenie projektu umowy oraz potwierdzonej kopii umowy o podwykonawstwo – 5% wynagrodzenia brutto ustalonego w umowie.

W przedmiotowych umowach zabezpieczono konieczność ochrony środowiska poprzez zapisy:

- zastrzegające, że materiały i urządzenia, z których wykonawca zobowiązuje się wykonać przedmiot umowy powinny odpowiadać wymogom wyrobów dopuszczonych do obrotu,

- zobowiązujące wykonawców do utrzymania ładu i porządku na terenie budowy po zakończeniu robót, pozostawienia całego terenu czystego i nadającego się do użytkowania, zorganizowania i kierowania budową w sposób zgodny z przepisami bhp, zapewnienia warunków przeciwpożarowych, naprawienia ewentualnych szkód w sytuacji ich wyrządzenia oraz doprowadzenia majątku Nadleśnictwa do stanu pierwotnego.

(dowód: akta kontroli str. 299-309, 335-345)

1.17. Przedmiot kontrolowanych zamówień publicznych został wykonany prawidłowo. Umowy zrealizowano zgodnie z projektami budowlanymi, co potwierdzono protokołami odbioru. Nadleśnictwo rzetelnie przeprowadziło czynności odbioru poszczególnych etapów oraz całości wykonanych zadań. Każdorazowo w odbiorze robót uczestniczył inspektor nadzoru powołany przez Nadleśnictwo. Wykonawca przedstawiał wymagane wyniki badań: wytrzymałości próbek betonowych pobranych z płyt JOMB, próbek kruszywa pobranego w obecności inspektora nadzoru i inwestora. W przypadku obu zadań sporządzano protokoły pomiaru zagęszczenia podłoża i protokoły odbioru robót zanikających protokoły z pomiarów cech geometrycznych, wskaźnika zagęszczenia drogi.

Przy realizacji zamówień, poddanych badaniu w trakcie niniejszej kontroli, nie stwierdzono usterek i wad, nie było przypadku nieodebrania robót. Umowy w sprawie realizacji badanych zamówień publicznych zrealizowano terminowo.

(dowód: akta kontroli str. 216-223, 273-278, 448-463)

1.18. W przypadku zadania nr 1 Nadleśnictwo zobowiązane było zawiadomić odpowiedni organ nadzoru budowlanego (PINB)) o zakończeniu budowy, z którego to obowiązku wywiązało się⁷⁹ (art. 54 pb), a organ nie wniósł sprzeciwu. W przypadku zadania nr 2 Nadleśnictwo uzyskało od kierownika budowy i inspektora nadzoru m.in. oświadczenia⁸⁰ o wykonaniu drogi zgodnie z przepisami pb i zdatności powstałego drogi do użytkowania.

(dowód: akta kontroli str. 273-275, 350-352)

Płatności dla wykonawców za wykonanie zadań Nadleśnictwo dokonało zgodnie z zawartymi umowami, na podstawie wystawionych faktur.

(dowód: akta kontroli str. 276-278, 358-364, 464-466)

⁷⁹ Zawiadomienie PINB o zakończeniu budowy wraz z oświadczeniem kierownika budowy z dnia 27.07.2016 r.

⁸⁰ W dniu 30.06.2016 r.

1.19. W Nadleśnictwie stosowano politykę rachunkowości, określoną w zarządzeniu⁸¹ DGLP. Stosownie do wymogów zawartych w polityce rachunkowości Nadleśnictwo prowadziło ewidencję środków finansowych, otrzymywanych na realizację zadań oraz wydatków dokonywanych z tych środków, w sposób umożliwiający identyfikację. Wszystkie zbadane dokumenty księgowe związane z realizacją przedmiotu zamówień publicznych, zostały prawidłowo i rzetelnie zaewidencjonowane, zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁸² oraz zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe⁸³. Poniesione nakłady na obiekty zrealizowane w ramach zamówień publicznych, poddanych badaniu, zostały ujęte w ewidencji środków trwałych i wykazane w bilansie Nadleśnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 468-510)

1.20. Nadleśnictwo wykorzystało środki FL na dofinansowanie budowy drogi leśnej (ppoż. nr 7) i rozliczyło zgodnie z procedurami postępowania w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych⁸⁴ w zakresie dysponowania środkami FL⁸⁵ oraz wytycznymi w zakresie uzyskania zgody Dyrektora Generalnego LP⁸⁶ na rozpoczęcie i dofinansowanie z FL budowy obiektów innych niż kubaturowe⁸⁷. Po przyjęciu przez Starostę Sławieńskiego zgłoszenia robót budowlanych i zaplanowaniu do wykonania inwestycji w latach 2014-2015, Nadleśnictwo złożyło w dniu 10.02.2015 r. do DG za pośrednictwem RDLP Szczecinek wniosek o dofinansowanie zadania i ujęcie tytułu inwestycyjnego kontynuowanego środków FL w planie finansowo-gospodarczym na 2015 r. Wysokość dofinansowania zatwierdzona przez DG w planie wyniosła 305 tys. zł. W związku z niższym od zakładanego poziomem dofinansowania Nadleśnictwo uzyskało 15.05.2015 r. od RDLP promesę na przesunięcie zakończenia inwestycji na 2016 r. Na podstawie noty księgowej z dnia 31.12.2015 r. DGLP przekazał środki FL w kwocie 305 tys. zł na rachunek Nadleśnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 511-552)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Osiągnięte efekty podejmowanych działań

Opis stanu
faktycznego

2.1. Nadleśnictwo zidentyfikowało i dokonywało analiz potrzeb niezbędnych do realizacji w latach 2013 – 2015 działań w zakresie odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzania instrumentów zapobiegawczych. Główne zagrożenia, na jakie narażony jest potencjał produkcji leśnej w Nadleśnictwie zostały zdiagnozowane i opisane w:

- PUL, gdzie opisano zagrożenia środowiska przyrodniczego, zadania kierunkowe ochrony lasu, kwestie ochrony przeciwpożarowej,
- analizach techniczno – ekonomicznych planowanych przedsięwzięć,

⁸¹ Zarządzenie DGLP: Nr 15 z dnia 24 kwietnia 2013 r., ze zm.

⁸² Dz.U. z 2016 r. poz. 1047.

⁸³ Dz.U. Nr 134, poz. 692.

⁸⁴ Dalej „LP”.

⁸⁵ Wprowadzonych zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 31.01.2012 r.

⁸⁶ Dalej „DG”.

⁸⁷ Pismo DGLP z 3.02.2015 r.

- corocznych analizach: sytuacji pożarowej Nadleśnictwa, zawierających zakres działań inwestycyjnych z zakresu ochrony przeciwpożarowej planowanych do wykonania w roku następnym; zagrożeń drzewostanów ze strony szkodników pierwotnych i wtórnych,

- wnioskach, składanych corocznie przez leśniczych w ramach projektów planów gospodarczych na rok następny, dotyczących niezbędnych prac bieżących i inwestycyjnych. Potrzeby zostały opisane w punkcie 1.6 wystąpienia.

Na koniec 2015 r. stan 16,7% dojazdów pożarowych (26,3 km) oceniano, jako średni, zaś 83,3% (131 km), jako dobry. Spośród 37 dróg leśnych o długości 157,3 km, stanowiących jednocześnie dojazdy pożarowe, 20 dróg (w tym 2 częściowo) o długości łącznej 84,6 km (53,8% dojazdów pożarowych) spełniało parametry określone w § 7 ust. 2 rozporządzenia ws. zabezpieczenia p.poż. lasów w zakresie m.in. nośności i nacisku osi oraz szerokości jezdni, w zakresie wymogów oraz dodatkowo zachowania odstępu pomiędzy koronami drzew.

(dowód: akta kontroli str. 18, 77-152, 279-281, 323-326, 374-415)

2.2. W toku kontroli nie stwierdzono, aby Nadleśnictwo poniosło koszty działań, które zostały zaniechane i okazały się nieskuteczne.

(dowód: akta kontroli str. 7)

2.3. Łącznie w okresie kontrolowanym przebudowano 21,4 km dróg leśnych, z tego 14,4 km dojazdów pożarowych.

Nadleśniczy wskazał, że spośród potrzeb w zakresie wprowadzania instrumentów zapobiegawczych przed przyszłymi potencjalnymi katastrofami zidentyfikowanych i zaplanowanych do realizacji na lata 2013 – 2015 (w dokumentach wymienionych w pkt 2.1. niniejszego wystąpienia) wszystkie zostały zrealizowane. Całkowita wartość inwestycji wykonanych w Nadleśnictwie w tym okresie wyniosła: 2013 r. - 4.685.568,67 zł, 2014 r. - 3.186.490,53 zł oraz w 2015 r. - 3.320.466,13 zł.

(dowód: akta kontroli str. 18, 157)

W wyniku realizacji w okresie objętym kontrolą dwóch zadań, osiągnięto zamierzone efekty, polegających na przebudowie 2 dróg leśnych wyznaczonych, jako dojazdy pożarowe. W okresie od 1.01.2013 r. do 30.06.2016 r. zadania objęły przebudowę łącznie 5,235 km dróg leśnych. Z dokumentów OT „przyjęcie środka trwałego” wynika następujący koszt ich wytworzenia:

a) zadanie 1 - 426.312,01 zł (odcinek drogi przeciwpożarowej nr 15L w Leśnictwie Chudaczewko o długości 1.326 m)

b) zadanie 2 - 1.107.374,63 zł (odcinek drogi przeciwpożarowej nr 7L w Leśnictwie Gwiazdówko o długości 3.909 m),

Koszt wykonania 1 mb dojazdu pożarowego wahał się od 283,29 zł netto (zadanie 2) do 321,5 zł netto (zadanie 1).

(dowód: akta kontroli str. 216-223, 273-278, 468, 493)

2.4 Koszty ochrony lasu, poniesione przez Nadleśnictwo w latach 2013-2015, wyniosły odpowiednio 981,9 tys. zł, 848,6 tys. zł i 1.398,2 tys. zł, a w przeliczeniu na 1 ha powierzchni leśnej wyniosły w skali roku odpowiednio: 41,8 zł/ha, 36,11 zł/ha i 59,46 zł/ha. Największą grupę kosztów stanowiły koszty ochrony przed zwierzyną: 799,3 tys. zł w 2013 r. (81,4% kosztów ochrony lasu), 666,6 tys. zł w 2014 r. (78,7%) oraz 1.034,1 tys. zł w 2015 r. (74%) oraz koszty ograniczenia liczebności szkodliwych owadów, które wyniosły: w 2013 r. - 72 tys. zł (7,3% kosztów ochrony lasu), w 2014 r. - 78,3 tys. zł (9,2%), w 2015 r. - 183,3 tys. zł (13,1%).

W badanym okresie koszty odnowień i zalesień⁸⁸ wyniosły odpowiednio: 446,2 tys. zł, 436,9 tys. zł i 879,2 tys. zł, a w przeliczeniu na 1 ha powierzchni odnowionej i zalesionej wyniosły w skali roku odpowiednio ok. 1,87 tys. zł zł/ha, ok. 2,61 tys.

⁸⁸ Bez awansowego przygotowania gleby.

zł/ha i ok. 3,75 tys. zł/ha. Koszt odnowienia 1 ha wzrósł w 2015 r o ponad 100 % (tj. o 1,88 tys. zł) w stosunku do roku 2013.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 19-25, 37-45, 59-66)

Nadleśniczy wyjaśnił, że na wzrost kosztów wpłynęła znaczna zmiana struktury wykonywanych odnowień. Dotyczyła ona głównie odnowień wykonywanych sadzonkami drzew liściastych. Przesunięcie wykorzystania sadzonek z jednorocznych w 2013 r. na wieloletnie w 2015 r. oprócz wzrostu cen sadzonek spowodowało również podwyższenie wartości usług. W 2013 r. do odnowień gatunków liściastych wykorzystywano przede wszystkim sadzonki jednoroczne (głównie dębu i buka) o symbolu produkcyjnym 1/0, których koszt produkcji był znacznie niższy niż wykorzystywanych w 2015 r. sadzonek wieloletnich, produkowanych w różnych cyklach. Jedną z głównych przyczyn znacznego wzrostu cen sadzonek wieloletnich (oprócz zwiększonego nakładu prac potrzebnych do ich wyprodukowania) były inwestycje poczynione na szkółce leśnej na łączną kwotę 1.370 tys. zł. Odpis amortyzacyjny zwiększył koszt produkcji sadzonek. W przypadku sadzonek wieloletnich stanowił on znaczną część ich ceny wyliczanej zgodnie z przyjętą metodologią rachunku ciągnionego.

(dowód: akta kontroli str. 176-179)

Koszt utrzymania 1 km dróg leśnych, zaliczonych jako dojazdy pożarowe, wyniósł: 2.790,74 zł w 2013 r., 4.258,46 zł w 2014 r. i 4.981,92 zł w 2015 r.

Średni koszt przebudowania w latach 2013-2015 1 km dojazdów pożarowych, wyniósł 289,8 tys. zł i był wyższy od średniej dla RDLP (237 tys. zł) o 52,8 tys. zł. Średni czas dojazdu do pożaru wyniósł 9 minut (2013 r.), 17 minut (2014 r.) i 11,5 minuty (2015 r.). Czas dojazdu do pożaru w 2014 r. znacząco odbiega od innych lat, ponieważ w danym roku był to jedyny pożar z interwencją straży pożarnej, zlokalizowany w oddz. 153a, leśnictwo Chudaczewko (nad rzeką Wieprzą z bardzo trudnym dojazdem).

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 553)

2.5 Analizując stopień realizacji ujętych w planie finansowo-gospodarczym w latach 2013-2015 zadań, stwierdzono częściowy brak realizacji planu w zakresie pielęgnowania oraz melioracji agrotechnicznych.

Nadleśnictwo w latach 2013-2015 r. poddało zabiegom pielęgnowania odpowiednio 3,12% (2013 r.), 3,18% (2014 r.) i 2,18% (2015 r.) powierzchni lasu, zaś działania w zakresie melioracji agrotechnicznych były wykonane odpowiednio na powierzchni 0,89%, 1,19% i 1,04% powierzchni lasu. Pielęgnacja została przeprowadzona na 89,46% zaplanowanej powierzchni lasów w 2013 r.⁸⁹, 84,86% - w 2014 r.⁹⁰ oraz 72,72% w 2015 r.⁹¹, zaś melioracje agrotechniczne – 98,16% w 2013 r., 85,44% w 2014 r. oraz 75,57% w 2015 r.

W ujęciu finansowym zabiegi pielęgnowania lasu zostały wykonane na kwotę 469,9 tys. zł w 2013 r. (plan 550,3 tys. zł), 472,6 tys. zł w 2014 r. (plan 520,4 tys. zł), 685,4 tys. zł w 2015 r. (plan – 933,9 tys. zł), zaś melioracje agrotechniczne odpowiednio: – 160,9 tys. zł (plan – 211,1 tys. zł), 205,2 tys. zł (plan – 243,9 tys. zł), 214,9 tys. zł (plan – 286 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 19-25, 37-45, 59-66)

Nadleśniczy wskazał, że rozmiar zadań z zakresu pielęgnowania lasu opisany jest w planie zagospodarowania lasu, będącym elementem PUL. Pielęgnowanie lasu podzielone zostało na następujące działy: pielęgnowanie gleby, pielęgnowanie upraw oraz pielęgnowanie młodników. Zgodnie z zapisami PUL zadania z zakresu pielęgnowania gleby mają charakter fakultatywny i wynikają z bieżących potrzeb

⁸⁹ Plan: 841,93 ha, wykonanie: 753,2 ha.

⁹⁰ Plan: 884,79 ha, wykonanie: 750,82 ha.

⁹¹ Plan: 706,51 ha, wykonanie: 513,75 ha.

drzewostanów. Pozostałe zadania pielęgnacyjne mają charakter obligatoryjny a ich rozmiar określony w PUL jest wielkością minimalną do wykonania w trakcie obowiązywania planu. W latach 2013-2015 zabiegi pielęgnowania upraw i młodników wykonywane były co najmniej na poziomie planowanego rozmiaru – przekroczenia wynikały z wniosków dodatkowych, składanych przez leśniczych w trakcie roku gospodarczego. W odniesieniu do zabiegów pielęgnowania gleby, które nie zostały wykonane w wielkościach planowanych - do wykonania zabiegu w roku następnym leśniczowie planują powierzchnie, na których sadzonki gatunków lasotwórczych są potencjalnie narażone na niebezpieczeństwo niekorzystnego wpływu chwastów oraz roślinności odrosłowej gatunków lekkonasiennych lub niepożądanych w składzie upraw. Konieczność wykonania danego zabiegu stwierdzana jest bezpośrednio przed wystawieniem ewentualnego zlecenia wykonawcy prac. Jest to moment, w którym faza rozwoju roślinności oraz warunki pogodowe panujące w danym roku determinują konieczność wykonania zabiegu. W zależności od tych czynników zlecane do wykonania są tylko prace pielęgnacyjne niezbędne do prawidłowego wzrostu sadzonek na uprawach. Niejednokrotnie z zakładanych w planie powierzchni wykasza się tylko ich fragmenty. Taki sposób wykonywania prac przy jednoczesnym zapisie w SIWZ informującym wykonawcę o prawie redukcji gwarantuje prawidłowość wydatkowania środków. Okresy wiosennej czy letniej suszy fizjologicznej w znaczącym stopniu mogą ograniczyć wzrost i rozwój szkodliwych chwastów na uprawach, a co za tym idzie konieczność ich usuwania.

Nadleśniczy w sprawie niewykonania planowanej powierzchni melioracji wyjaśnił, że planowanie powierzchni, na których wykonane zostaną melioracje agrotechniczne jest ściśle związane z zaplanowanymi do wycięcia powierzchniami drzewostanów rębnych. W latach 2013–2016 nasilające się występowanie drzew zainfekowanych przez kornika drukarza spowodowało zmianę struktury pozyskania drewna. Wstrzymywano cięcia planowane na powierzchniach rębnych, a zwiększano pozyskanie w ramach sanitarnego porządkowania lasu, aby nie przekroczyć zakładanego na dany rok gospodarczy rozmiaru pozyskania (powierzchnie, na których nie prowadzono wycinki nie podlegały melioracji). Ponadto melioracji agrotechnicznych nie prowadzono na powierzchniach, na których pozyskiwano drewno kosztem i staraniem nabywców, którzy korzystali z możliwości wyrabiania na potrzeby własne gałęzi oraz odpadów po pozyskaniu drewna, ponieważ powierzchnie te gotowe są do przygotowania gleb. Analogicznie jak w przypadku pielęgnowania gleby konieczność zlecenia prac melioracyjnych weryfikowana jest w trakcie roku przed wystawieniem zlecenia. Jeśli na powierzchni możliwe jest przygotowanie gleby leśniczy odstępuje od zlecenia melioracji agrotechnicznych.

(dowód: akta kontroli str. 167-169)

2.6. W latach 2013-2015 na terenie Nadleśnictwa zaobserwowano spadek wielkości powierzchni występowania czynników szkodliwych. Zmniejszeniu uległa zinventaryzowana powierzchnia uszkodzeń powodowanych przez zwierzynę płąwą, w szczególności przez jeleniowate (z 96,64 ha w 2013 r. do 51,09 ha w 2015 r.) oraz dziki i gryzonie – z 5,63 ha w 2013 r. do 0,08 ha w 2015 r.), grzyby patogenne (z 12,99 ha w 2013 r. do 0,35 ha w 2015 r.), owady wtórne (korniki) (z 58,53 ha w 2014 r. do 32,19 ha w 2015 r.). Zaobserwowano też zmniejszenie powierzchni występowania szkodliwych czynników abiotycznych (z 60,97 ha w 2013 r. do 5,79 ha w 2015 r.) oraz pożarów (z 1,93 ha w 2013 r. do 1,07 ha w 2015 r.). Przeciętna wielkość pożaru wyniosła odpowiednio: 0,64 ha, 0,07 ha i 0,13 ha i była wyższa w 2013 r. niż przeciętna w RDLP w Szczecinku wynosząca 0,12 ha, natomiast niższa w latach 2014 i 2015 (odpowiednio: 0,10 ha i 0,17 ha).

W kontrolowanym okresie wielkość strat spowodowana wymienionymi czynnikami stanowiła 17,9 tys. zł (skutki pożaru w 2013 r. na powierzchni 1,91 ha uprawy

dębowej). Pożary występujące w latach 2014-2015 oraz pozostałe czynniki szkodotwórcze nie spowodowały szkód w drzewostanie.

(dowód: akta kontroli str. 6-13)

2.7. W celu realizacji zadań w zakresie wprowadzania instrumentów zapobiegawczych katastrofom Nadleśnictwo aktywnie pozyskiwało środki ze źródeł zewnętrznych, w tym z Funduszu Spójności i FL, co zostało opisane w punkcie 1.10 wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 15-16)

2.8. Dla wybudowanych/przebudowanych obiektów (drogi nr 7L i 15L), poddanych w ramach niniejszej kontroli szczegółowym badaniom, założono książki obiektu budowlanego, o których mowa w art. 64 ust. 1 pb. Ze względu na zakończenie robót w 2016 r., okresowa kontrola sprawdzenia stanu technicznego zostanie dokonana w 2017 r. Szacunkowe wydatki związane z utrzymaniem dróg przeciwpożarowych przebudowanych (budowanych) w latach 2013-2015⁹² w perspektywie najbliższych 5 lat (lata 2016-2020) wyniosą 145.954 zł (29.190,80 zł netto w stosunku rocznym).

(dowód: akta kontroli str. 171-183, 273-278)

2.9. W ocenie Nadleśniczego występują dwa utrudnienia i ograniczenia podczas realizacji zadań w zakresie wprowadzania instrumentów zapobiegających katastrofom:

- konieczność powtarzania postępowań przetargowych (w ramach pzp), a tym samym wydłużania procesu realizacji w sytuacji składania przez wykonawców ofert przewyższających kwoty przeznaczone na sfinansowanie zadań,
- opóźnienia w realizacji zadań przez wykonawców.

(dowód: akta kontroli str. 161-162)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹³ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia 22 września 2016 r.

Kontroler
Maciej Mikulski
główny specjalista k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis

⁹² 7 dojazdów (nr 3L, 7L, 9L, 15L, 19L, 22L) stanowiące dojazdy pożarowe i dojazd pożarowy do wieży (220/02023) o łącznej długości 17,5 km.

⁹³ Dz.U. z 2015 r. poz. 1096, ze zm.

